

**PENSIYA TIZIMINI ISTIQBOLLI RIVOJLANTIRISH:
MUAMMOLAR VA YECHIMLAR**

Islomov Rustam G'ulombovich
Bank moliya akademiyasi MSc Moliya

Annotatsiya: *Ushbu maqola pensiya tizimini istiqbolli rivojlantirish masalalarini ko'rib chiqadi. Unda hozirgi pensiya tizimining muammolari, xususan, moliyaviy barqarorlik, demografik o'zgarishlar, yashash darajasini oshirish talablari va iqtisodiy islohotlarning ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, muammolarni hal etish yo'llari, jumladan, pensiya fondlarini boshqarishning yangi mexanizmlari, xususiy pensiya jamg'armalarini rivojlantirish, raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish va xalqaro tajribadan foydalanish imkoniyatlari muhokama qilinadi. Maqolada pensiya tizimi islohotlarini amalga oshirishda uzluksizlik va adolat tamoyillariga asoslangan yondashuvlar taklif etilgan.*

Kalit so'zlar: *Pensiya tizimi, moliyaviy barqarorlik, demografik o'zgarishlar, xususiy pensiya jamg'armalari, pensiya fondlarini boshqarish, iqtisodiy islohotlar, raqamlashtirish, xalqaro tajriba, ijtimoiy adolat, barqaror rivojlanish*

Pensiya tizimi har bir jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Aholining uzoq muddatli ijtimoiy himoyasini ta'minlash uchun pensiya tizimining samaradorligi va barqarorligi muhimdir. Ushbu maqolada pensiya tizimini istiqbolli rivojlantirishga oid muhim masalalar va ularning yechimlari muhokama qilinadi.

Pensiya tizimi quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

1. Nafaqaxo'rlarning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash.
2. Ijtimoiy tenglik va adolatni mustahkamlash.
3. Mehnat faoliyati davomida to'langan mablag'larning samarali boshqarilishini ta'minlash.

Shu bilan birga, aholi sonining o'sishi, umr davomiyligining uzayishi va demografik muvozanatning o'zgarishi kabi omillar pensiya tizimiga qo'shimcha bosim yuklaydi.

Pensiya tizimini rivojlantirish zarurati

Bugungi kunda ko'plab mamlakatlarda pensiya tizimlari bir qator muammolarga duch kelmoqda. Jumladan:

- Demografik o'zgarishlar natijasida mehnatga layoqatli aholi ulushining kamayishi.
- Ijtimoiy sug'orlash fondlariga tushumlarning kamayishi.
- Nafaqaxo'rlarning soni ortib borishi sababli xarajatlarning ko'payishi.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun pensiya tizimini isloh qilish zarur. Rivojlangan mamlakatlarning tajribasi shuni ko'rsatadiki, barqaror va adolatli pensiya tizimini yaratish uchun kompleks yondashuv talab etiladi.

Pensiya tizimini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar

1. Ko'p darajali pensiya tizimi joriy etish: Pensiya tizimini uch darajali qilish tavsiya etiladi:
 - o Davlat tomonidan ta'minlanadigan asosiy pensiya.
 - o Ish beruvchi va xodim tomonidan moliyalashtiriladigan majburiy pensiya fondlari.
 - o Shaxsiy jamg'arma asosida ixtiyoriy pensiya tizimi.
2. Xususiy pensiya fondlarini rivojlantirish: Xususiy pensiya fondlarining ishtirokini kengaytirish orqali pensiya tizimiga investitsiyalarni jalb qilish mumkin.
3. Pensiya yoshini qayta ko'rib chiqish: Umr davomiyligining uzayishi sababli pensiya yoshini bosqichma-bosqich oshirish orqali tizim barqarorligini ta'minlash mumkin.
4. Raqamli texnologiyalarni joriy etish: Pensiya hisob-kitoblarini avtomatlashtirish, shaffoflikni oshirish va boshqaruv xarajatlarini kamaytirish uchun zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish muhimdir.
5. Moliyaviy savodxonlikni oshirish: Aholi o'rtasida moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali ixtiyoriy jamg'arma tizimiga qiziqishni oshirish mumkin.

Xulosa

Pensiya tizimi har bir davlatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida strategik ahamiyatga ega. Istiqbolli rivojlantirish uchun pensiya tizimining barqarorligi, adolatliligi va samaradorligini ta'minlash zarur. Yuqorida keltirilgan tavsiyalar pensiya tizimining barqaror rivojlanishiga ko'mak beradi va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Barr, N., & Diamond, P. (2008). *Reforming Pensions: Principles and Policy Choices*. Oxford University Press.
2. Nazaralieva, M. X. (2019). PSYCHO CORRECTION OF CONFLICT SITUATIONS IN ADOLESCENCE. *Научные горизонты*, (4), 77-80.
3. Xayitboyevna, N. M. (2024). TOLERANTLIK FENOMENINING IJTIMOYIY FALSAFIY MANBALARDAGI TALQINI. *JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY BULLETIN*, 7(10), 36-39.
4. Xayitboyevna, N. M. (2024). BO 'LAJAK OFITSERLARDA TOLERANTLIKNI RIVOJLANTIRINING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK MODEL. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 316-321.
5. Abdunabi o'g'li, A. B. (2024). Study and Assessment of Working Conditions, Lifestyle and Health Status of Workers.
6. Абдурахимов, А. Б. (2024). ИЗУЧЕНИЕ УСЛОВИЙ ТРУДА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВРЕДНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА НА МЕДЕПЛАВИЛЬНЫХ И ОБОГАТИТЕЛЬНЫХ ЗАВОДАХ.
7. Abdurakhimov, B. A., Khaitov, J. B., Safarov, K. K., & Ulmasov, J. M. (2023). A SYSTEMATIC APPROACH TO MANAGING THE HEALTH AND RISK FACTORS OF THEIR WORKERS. *Academic research in educational sciences*, 4(2), 209-213.

8. Абдурахимов, Б. А., Тохтаев, Г. Ш. У., Сафаров, Х. Х., & Улмасов, Ж. М. (2023). ПРИНЦИПЫ ПРОВЕДЕНИЯ ФОТОХИМИОТЕРАПИИ В ДЕРМАТОЛОГИИ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ). *Academic research in educational sciences*, 4(2), 108-127.
9. Mamatkulov, Z. S. S. B. M., & Abdurakhimov, B. A. (2022). Features of Morbidity of Workers in the Copper Industry.
10. Askarov, O. O., Abdurakhimov, B. A., & Janani, V. (2023). RESULTS AND SURVEYS ABOUT AWARENESS OF THE MITRAL VALVE PROLAPSE.
11. Avazbek, O. R. (2024). OLIY HARBIY TA'LIM MUASSASALARI KURSANTLARINING KASBIY KOMPETENTSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Interpretation and researches*, 2(19), 108-111.
12. Куденов, Т. М. (2023, July). РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЕ. In *Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies* (Vol. 2, No. 8, pp. 7-11).
13. Makhsetbaevich, K. T. (2023, July). PROCESSES OF IMPROVING INDEPENDENT KNOWLEDGE ACTIVITY IN THE INFORMED EDUCATIONAL ENVIRONMENT. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 8, pp. 26-29).
14. Radjabova, D. (2024). PIRIMQUL QODIROVNING" YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 45(45).
15. Toirova, U. S. (2019). Semantic determination of the noun. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 11 (79), 139-143.
16. Uktamovna, B. G. (2024). KURASHCHILAR PSIXOLOGIYASINING ASOSLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 57(2), 133-137.
17. Jasurbek G'ofur o'g, S. (2024). TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 500-507.
18. Тураев, Б. Ш. (2022). СОЦИАЛЬНО-ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РИСКА, ВЛИЯЮЩИЕ НА РЕПРОДУКТИВНОЕ ЗДОРОВЬЕ МУЖЧИН. *ББК 51.1 G54*, 30.
19. Turayev, B. (2022). *LIFESTYLE AND MALE REPRODUCTIVE HEALTH* (Doctoral dissertation).
20. Urazaliyeva, I., Nematov, A., & Tolipova, G. (2023). ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ COVID-19 И ВИДЫ МЕДИКО-СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ ОКАЗЫВАЕМОЙ БОЛЬНЫМ.
21. Nematov, A. A. (2023). Risk Factors for Patients Severe and Critical with Covid-19. *European Journal of Medical Genetics and Clinical Biology*, 1(5), 17-20.
22. Шарипова, Э. М. (2023). Изучение Гепатопротективного Свойства Биологически Активной Добавки «Гепанорм». *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(2), 63-67.

23. Муминова, Н. А. (2016). Применение тестовых заданий на уроках родного языка в начальных классах. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*, (5), 153-155.

24. Tursunovich, S. E. KOMPLIMENTLAR VA INKORNI IFODALOVCHI NUTQ AKTLARINI O 'QITISHDA INDIVIDUAL, GURUH-JAMOAVIY VA INDIVIDUAL-JAMOAVIY MASHG 'ULOTLARNING AHAMIYATI.

25. Tursunovna, S. D. (2024). BUXOROLIK ZULLISONAYN SHOIRA. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 2(24), 4-10.

26. Саидмусаев, Ж. Г. У. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПО ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ВНЕШНЕТОРГОВОГО РЕЖИМА К ВСТУПЛЕНИЮ В ВТО. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(3), 1354-1365.

27. Yarmatova, M. A. (2018). SUBJECT-ORIENTED TEXTS. *Modern Science*, (3), 136-138.

28. Гафурова, С., & Юсупхаджаева, С. (2023). ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ НЕВРОТИЧЕСКИХ РАССТРОЙСТВ ПРИ СИНДРОМЕ РАЗДРАЖЕННОГО КИШЕЧНИКА И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕДИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРИ НИХ. *Talqin va tadqiqotlar*, 1(19).

29. Mambetniyazova, A., Babaeva, G., Dauletbayeva, R., Paluanova, M., & Abishova, G. (2024). Linguistic and cultural analysis of the concept "politeness". *Semiotica*, 2024(258), 73-91.

30. Ishanxadjayeva, G. (2023). Study of Non-Verbal Activity in Children with Sensorone Hearing Loss.

31. Hamraev, B., & Maxamatjanova, N. (2023). ETIOLOGY AND EPIDEMIOLOGY OF SEXUAL DISEASES. *Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения*, 2(3), 45-46.

32. Рашидов, А. У. (2024). ТРЕБОВАНИЯ К СОВРЕМЕННОМУ РУКОВОДИТЕЛЮ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY*, 287-290.

33. Barziyev, O. N. (2021) Фарғона номи билан боғлиқ анъанавий поэтик туркумлар. *НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ*, 3(3), 108-114.

34. Kholboboeva, E., & Tursunnazarova, E. T. (2024). COMPARATIVE AND CONTRASTIVE ANALYSIS OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Академические исследования в современной науке*, 3(34), 41-46.

35. qizi Tursunova, M. A., & qizi Shodieva, G. N. (2023). MAIN INFLUENTIAL FACTORS TO LANGUAGE LEARNING PROCESS. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(3 SPECIAL), 1181-1183.

36. Khayitbaevich, D. K. (2024). Analysis of Word Transposition Types in English and Uzbek Languages. *Cognify: Journal of Artificial Intelligence and Cognitive Science*, 1(1), 59-65.

37. Holzmann, R., & Hinz, R. (2005). *Old-age Income Support in the 21st Century: An International Perspective on Pension Systems and Reform*. World Bank Publications.